

Te werkstelling Javaanse contractarbeiders aan het begin van de contractarbeid

Dit korte artikel laat zien op welke plantages de Javaanse contractanten nadat ze van Nederlands-Indië kwamen werden te werkgesteld. Historisch gezien vinden min of meer van alle Surinaamse Javanen vanuit deze vestigingsplaatsen hun oorsprong die weer terug te voeren is naar Nederlands-Indië. Dit artikel verscheen (verkort) ook eerder in OSO (Tijdschrift voor Surinamistiek), van november 2005.

In de periode van 9 augustus 1890 tot 13 december 1939 werden er in totaal 32.965 Javaanse contractarbeiders mannen, vrouwen en kinderen aangevoerd voor de plantage arbeid in Suriname. Hiervan waren er 19.088 mannen en 12.408 vrouwen en 1.460 kinderen¹. Velen daarvan zijn er gebleven omdat onder andere de terugkeer stagneerde doordat de schepen niet frequent genoeg Suriname aandoen. Een aantal (negen mannen en acht vrouwen) van de eerste groep Javaanse contractanten die terug zijn gegaan, wachten ruim twee jaren na afloop van hun contracten op een schip dat hen terug voert naar Nederlands-Indië. Ook waren de contractanten als zodanig verarmd waardoor ze genoodzaakt waren om de terugkeerpremie te innen en zo verspeelden ze het enige anker die hen nog stevig met Nederlands-Indië (vaderland) verbindt om terug te kunnen keren. Van uitstel komt afstel, waardoor ze uiteindelijk het besluit moeten nemen om zich in Suriname te vestigen. Over al deze immigranten werden in Suriname veel gegevens in een aantal registers opgenomen en opgeslagen. Uit deze brongegevens is een Javaanse Database Suriname samengesteld. In de loop der jaren zijn door de slechte omstandigheden waaronder in Suriname het archief werd bewaard gegevens verloren gegaan. Van de 32.965 contractarbeiders zijn in het Javaanse Historische Database Suriname (HDS) in totaal 30.884 gegevens van contractarbeiders bewaard gebleven. Dat is ongeveer 94 procent van het totaal. Het betreft 18.867 mannen en 12.015 van vrouwen. Bij het Nationaal Archief zijn gegevens over deze immigranten te vinden in de Javaanse Historische Database Suriname: www.nationaalarchief.nl/suriname/Java_base/introductie.html.

Uit deze gegevens blijkt dat de ruime meerderheid (bijna een kwart) van de Javaanse contractarbeiders na hun aankomst te werk werden gesteld op de plantages Mariënburg en Zoelen. De naamgeving van plantage Zoelen wordt door de Javanen gekoesterd met de betekenisverwante namen uit Nederlands-Indië, namelijk de plaats Solo uit midden Java. Iets meer dan een tiende deel op de plantages Waterloo, Nursey en Hazard in het district Nickerie. De plantage Alliance moet het doen met ongeveer 7 procent van de immigranten. Alle plantages waar Javanen werden te werkgesteld zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Tabel 1: Javaanse contractarbeiders naar plantage aan het begin van de contractarbeid

	Plantage	Geslacht ²				Totaal	Percentages
		Man	Percentages	Vrouw	Percentages		
1	Mariënburg en Zoelen	4513	23,9	2844	23,7	7357	23,8
2	Waterloo, Nursey en Hazard	1910	10,1	1192	9,9	3102	10,0
3	Alliance	1340	7,1	796	6,6	2136	6,9
4	Rust en Werk	849	4,5	552	4,6	1401	4,5
5	Slootwijk ³	618	3,3	400	3,3	1020	3,3
6	Peperpot	482	2,6	362	3,0	844	2,7
7	Voorburg	492	2,6	351	2,9	843	2,7
8	Sorgvliet	509	2,7	311	2,6	820	2,7
9	Jagtlust.	466	2,5	327	2,7	793	2,6
10	Dordrecht	416	2,2	221	1,8	637	2,1
11	Wederzorg	383	2,0	254	2,1	637	2,1
12	Domburg	263	1,4	230	1,9	493	1,6
13	Geyersvliet	250	1,3	181	1,5	431	1,4
14	Mon Tresor	239	1,3	127	1,1	366	1,2
15	Catharina Sophia	212	1,1	119	1,0	331	1,1
16	Waterland	205	1,1	124	1,0	329	1,1

¹ Bronnen: Ismael: 1949: 95 en Waal Malefijt, 1977: 26.

² Niet gecorrigeerd voor fouten op geslacht: Voorbeeld contractcode II53, waarbij een vrouw wordt aangemerkt als man.

³ Inclusief 2 contractarbeiders met geslacht onbekend

17	Berlijn ⁴	216	1,1	112	0,9	328	1,1
18	Ma Retraite	193	1,0	132	1,1	325	1,1
19	De Guineesche Vriendschap	175	0,9	137	1,1	312	1,0
20	Susannasdaal	183	1,0	110	0,9	293	0,9
21	Johannesburg	183	1,0	103	0,9	286	0,9
22	Belwaarde	167	0,9	116	1,0	283	0,9
23	Vriendbeleid	169	0,9	100	0,8	269	0,9
24	Nieuw Grond	164	0,9	104	0,9	268	0,9
25	Mon Souci	156	0,8	109	0,9	265	0,9
26	La Poule	151	0,8	107	0,9	258	0,8
27	Mariënbosch	164	0,9	93	0,8	257	0,8
28	La Liberte	170	0,9	85	0,7	255	0,8
29	Leliëndaal	152	0,8	97	0,8	249	0,8
30	Spieringshoek	152	0,8	92	0,8	244	0,8
31	Constantia	133	0,7	79	0,7	212	0,7
32	De Broederschap	128	0,7	83	0,7	211	0,7
33	Maasstroom	124	0,7	85	0,7	209	0,7
34	Killenstein	133	0,7	75	0,6	208	0,7
35	Katwijk	127	0,7	69	0,6	196	0,6
36	La Ressource	114	0,6	77	0,6	191	0,6
37	Margarethenburg	78	0,4	105	0,9	183	0,6
38	De Morgenstond	102	0,5	76	0,6	178	0,6
39	Nieuw Meerzorg	111	0,6	60	0,5	171	0,6
40	Tout Lui Faut	105	0,6	65	0,5	170	0,6
41	Petersburg	105	0,6	60	0,5	165	0,5
42	Nieuw Clarenbeek	93	0,5	71	0,6	164	0,5
43	Accaribo	92	0,5	70	0,6	162	0,5
44	Pieterzorg	105	0,6	54	0,4	159	0,5
45	't Vrouwen	98	0,5	60	0,5	158	0,5
46	Zorg en Hoop	107	0,6	45	0,4	152	0,5
47	Meerzorg	89	0,5	57	0,5	146	0,5
48	Mon Plaisir	71	0,4	70	0,6	141	0,5
49	't Lotland	80	0,4	50	0,4	130	0,4
50	Clevia	88	0,5	40	0,3	128	0,4
51	Beekhuizen	81	0,4	39	0,3	120	0,4
52	Brouwerslust	70	0,4	47	0,4	117	0,4
53	De Dankbaarheid	63	0,3	50	0,4	113	0,4
54	Moengo	59	0,3	51	0,4	110	0,4
55	Vrede, de	62	0,3	36	0,3	98	0,3
56	Elisabethshoop	58	0,3	38	0,3	96	0,3
57	Caledonia	69	0,4	25	0,2	94	0,3
58	Boxel	58	0,3	33	0,3	91	0,3
59	Concordia	57	0,3	28	0,2	85	0,3
60	Heerendijk	50	0,3	33	0,3	83	0,3
61	Geertruidenberg	53	0,3	29	0,2	82	0,3
62	Crappahoek	57	0,3	20	0,2	77	0,2
63	Schoonoord	51	0,3	22	0,2	73	0,2
64	Frederiksdorp	40	0,2	29	0,2	69	0,2
65	Lust en Rust	36	0,2	25	0,2	61	0,2
66	Leonsberg	32	0,2	21	0,2	53	0,2
67	Sint Barbara	27	0,1	23	0,2	50	0,2
68	De Morgenster	26	0,1	7	0,1	33	0,1
69	Vredenburg	23	0,1	10	0,1	33	0,1
70	Vreeland	22	0,1	9	0,1	31	0,1
71	La Poule	16	0,1	14	0,1	30	0,1
72	Cultuurtuin	19	0,1	7	0,1	26	0,1
73	Weltevreden	15	0,1	11	0,1	26	0,1
74	De Vrede	6	0,0	14	0,1	20	0,1
75	Lelydorp	12	0,1	8	0,1	20	0,1
76	Guadeloupe	10	0,1	7	0,1	17	0,1
77	Margaretha'sgift	12	0,1	4	0,0	16	0,1

⁴ De Plantage Berlijn komt in Suriname twee keer voor. In het district Commewijne en Suriname. HDS geeft hierin geen duidelijkheid over. Aangenomen wordt dat de Javaanse contractarbeiders in het district Commewijne werden tewerk gesteld.

78	La Rencontre	7	0,0	8	0,1	15	0,0
79	Gloria	10	0,1	3	0,0	13	0,0
80	Fredericisgift	7	0,0	3	0,0	10	0,0
81	Nijd en Spijt	7	0,0	3	0,0	10	0,0
82	Voorland		0,0	5	0,0	5	0,0
83	Kampong Baroe	1	0,0	3	0,0	4	0,0
84	Gravenstein	1	0,0	1	0,0	2	0,0
85	De Worsteling	2	0,0		0,0	2	0,0
86	De Drie Gebroeders		0,0	1	0,0	1	0,0
87	Visserzorg		0,0	1	0,0	1	0,0
88	Onbekend	123	0,7	108	0,9	231	0,7
	Totaal	18867	100,0	12015	100,0	30884	100,0

Bron: HDS, Nationaalarchief/Mangoenkarso.P.P, augustus 2005

© Auteur:

Paul. Paidjo. Mangoenkarso

Rijswijk, augustus 2005, Geüdate februari 2006.